

Dagboksanteckningar om nyckelpigor del 2:

Nyckelpigor funna på ek

av Peter Wärmeling

bilder ur Reitter

Sammanfattning:

Författaren har under ca 8 års tid (1988-1996) noterat observationer av nyckelpigor i fält. Genom datorbearbetning har observationer på ek utsorterats. Med ek avses här i allmänhet Skogsek, *Quercus robur*. Några observationer från Vg och Bo kan dock gälla Bergek, *Q. petraea*, men förf. har ej skilt ut de båda arterna. De flesta observationerna är gjorda i Södermanland. Sammanlagt påträffades **21 arter** på ek. De flesta erhöles vid "bankning", dvs skakning av grenar över ett upp-och-ner-vänt paraply. Dominerande art var ***Psyllobora vigintiduopunctata*** som påträffades vid 11 tillfällen i 60 exemplar (inkl.larver). ***Adalia decempunctata*** påträffades vid 12 tillfällen i sammanlagt 49 exemplar. ***Coccinella septempunctata*** påträffades vid 7 tillfällen i 23 exemplar. Larver påträffades av ***Psyllobora vigintiduopunctata*** och ***Scymnus auritus***. Dessa två sistnämnda arter uppehåller sig sålunda inte endast tillfälligt på ek.

Kronologisk ordning:

24 aug 1988:S,Sö, Södertälje, Glasberga: öppet landskap, hagmarkskaraktär:

- 1 ex ***Propylea quatuordecimpunctata***: bankad från grov ek
- 1 ex ***Psyllobora vigintiduopunctata*** bankad från grov ek
- 2 ex ***Adalia decempunctata***, normaltyp-orangeljus med små svarta fläckar, bankade från grov ek
- 1 ex ***Calvia quatuordecimguttata***, bankad från grov ek
- 1 ex ***Coccinella septempunctata***, bankad från grov ek, troligen nykläckt

03 sept. 1988.S,Sö,Södertälje.Tveta kyrka: öppet landskap, hagmarkskaraktär:

- 1 ex ***Aphidecta oblitterata***, bankad från ek,
- 1 ex ***Calvia quatuordecimguttata***, bankad från ek,
- 1 ex ***Anatis ocellata***, bankad från ek

10 sept 1988:S,Sö,Södertälje. Lina Hage: igenväxande hagmark, rel.slutet:

- 7 exx ***Aphidecta oblitterata***, bankade på ek
- 1 ex ***Psyllobora vigintiduopunctata***, bankad på ek

30 sept 1988:S,Sö, Södertälje, Karlhovsskolan: öppen exponerad bergsknalle:

Adalia decimpunctata , ca **30** exx av flera varianter däribland **1** exx svart med röda skuldror: Bankning från ek med många vissna blad

29 juli 1989: S,Up, Biskops-Arnö, Södra Uppland vid Mälaren: ädellövskog, relativt sluten: Under hela juli hade mycket litet regn fallit och mycket sol och värme borde ha varit gynnsamt för insektlivet. Ytterst få skalbaggar påträffades dock vid bankning, hävning, ljusfångst, barkbrytning. Allför torrt? Inga *scymnus* påträffades trots ihärdigt bankande:

Psyllobora vigintiduopunctata, 3 exx, nykläckta (?) från *mjöldaggsangripen* liten ek
Adalia bipunctata , 2 exx bankades från ek, troligen nykläckta

08 aug 1989:S,Sö, Vårdinge, Klemmingen, Sjövreten: varmt, +20 grader,vindstill. 5 exx ***Psyllobora vigintiduopunctata*** , 5 exx + ca 5 larver av samma art på *mjöldaggsangripen* ung ek

09 aug 1989: S,Sö, Vårdinge, Frösjön, Näsby, Stora Grustaget, vid övre delen av grustaget, på kanten, solbelyst, exponerat:

Coccinella magnifica, 3 exx, bankning från på lövsly asp-björk-ek med myran *Formica rufa-coll*,

23 aug 1989:S, Sö, Vårdinge, Sillen, Hundby: på mycket torr och nästan död ek, torkdrabbad denna sommar, erhöles efter 2-3 bankningar:

Coccinella septempunctata, 10 exx, denna art har det drällt av de sista 14 dagarna, sommaren har varit torr,

Adalia decempunctata-typ endast två små svarta prickar, 1 ex

Hippodamia tredecimpunctata,1 ex

Coccinella quinquepunctata, 5 exx

endast en nyckelpigelarv av någon art erhöles.

27 mars • 1991 :S,Sö, Södertälje.Ryssjöbrink,Turinge:

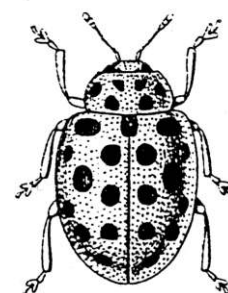
Chilocorus renipustulatus , 1 ex: i löv under grov ek i fuktig granblandskog.

28 april 1991:S,Sö, Södertälje, Ö om Yngsviken:

Exochomus quadripustulatus, 1 ex : bankades från ung mycket lavklädd ek på exponerad hållmark

8 juni 1991.S,SÖ, Gnesta,Näsby,grusgropen:

2 exx ***Scymnus haemorroedalis*** bankad på exponerad ek, + 15 o C

14 sep 1991 :S,Sö,Tullgarn,Södertälje:bankning av gamla grova exp ekar
1 ex **Aphidecta obliterata**
2 ex **Coccinella septempunctata**
2 ex **Chiocorus renipustulatus**
1 ex **Coccidula rufa**
ca 10 ex **Psyllobora vigintiduopunctata**

29 feb 1992:S,Vg, Sanserhult.Härryda:
1 ex **Adalia decempunctata** var.ljus orange med 1 tydlig prick mitt på täckvingen och en otydlig vid kanten, vilande i eklöv vid basen av grov ek i ekhage, exet började krypa efter någon timme inomhus

10 feb.1992:S,Sö, Eskilstuna.Skjulsta,
1 ex **Sospita vigintiduoguttata ab.tigrina** (kolsvart!), sällning i eklöv,Ullmar Qvick

25 juni 1992:S,Ög, Stegeborg.:Bankning på ek-slän-kratt på sydberg:
3 ex **Psyllobora vigintiduopunctata**

11 juli 1992:S,Sö, Hölö, Stavsnäs: Bankning på grov ek, soligt och varmt (nu i 6 veckor):
2 ex **Calvia quatuordecimguttata**

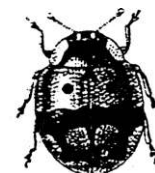
17 sep.1992: S,Sö, Södertälje, Västra Blombacka: 1 ex **Psyllobora vigintiduopunctata** på ovansida av blad av ek som var vitt av svampmycel

22 maj 1993:S,Sö, Södertälje, Talbystrand, +25 grader, solsken: ca 3 ex **Scymnus femoralis** (fd rubromaculatus) bankad på ek.2 h sökande

12 juni 1993:S,Sö,Södertälje, Hölö, Lämbonäs: +13 grader, mulet: 1 timmes bankning i sly vid stora eken vid Stavsnäs: 1 ex **Adalia decempunctata**, röda varianten med tvärställda små svarta prickar.årets första ex på eksly, 1 ex **Scymnus niger**, 2 ex **Coccinella septempunctata**

07 juli 1993:S,Ds, Skålleruds Kyrka:30 min bankning i grova lönnar, ek,alm ask, rosor,fläder.+15oC, mulet:
endast:

1 ex **Psyllobora vigintiduopunctata**
1 ex **Psyllobora vigintiduopunctata**-larv stad IV:kläcktes senare

08 juli 1993:S,Ds, Bores Kulle:30 min bankning på solexponerad bergstopp med mest tall men inspångda solitära ekar, 160 möh, slättbygd nedanför:

1 ex **Coccinella septempunctata** på ek
1 ex **Adalia decimpunctata**-typ ljusröd m svarta prickar på ek

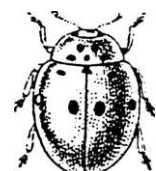
23 juli 1993:S,Sö,Salem,S.Bornsjön,gravfält:1 h bankning:
3 ex **Adalia decimpunctata**-ruttyp, varav 2 nykläckta på grov ek
1 ex **Adalia bipunctata**, nykläckt på grovek
1 ex **Coccinella septempunctata** på grov ek

30 juli 1993:S,Sö, Tullgarnsnäs:1h bankning:
2 ex **Scymnus auritus** bankad på grov solitär ek
2 ex **Scymnus auritus**-larver i stadium nr 4 bankad på grov solitär ek
1 ex **Cyanegetis impustulata** i skuggigt brännässlebestånd under grov ek

02 aug 1993:S,Sö, Tullgarnsnäs:30 min bankning:
1 ex **Scymnus auritus** , på grov exp ek vid åkerkant
1 ex **Scymnus auritus**-larvstad4: Förpuppad:30 juli, kläckt 15 aug.1993, på grov exp ek vid åkerkant
1 ex **Scymnus silesiacus**, hona, på grov exp ek vid åkerkant
1 ex **Paramyzia oblongoguttata** på grov exp ek (!) vid åkerkant
1 ex **Adalia decimpunctata**-typ svart m ljusa "axlar" på grov exp ek vid åkerkant, nykläckta
2 ex **Adalia decimpunctata**-typ ljusröd m svarta prickar på grov exponerad ek vid åkerkant, nykläckta
5 ex **Adalia decimpunctata**-typ rutig på grov exp ek vid åkerkant, nykläckta
3 ex **Cyanegetis impunctata** i brännässlor,skuggigt,under grov exp Ek vid åkerkant

3 juli 1994: S,Bo, Hunnebostrand: 21.00-22.00: bankning i stenbrott på ek:
Aphidecta obliterata: 1 ex
Scymnus auritus 1ex hona, liten 2,0 mm lång
Adalia decimpunctata-rödprick typ med gula täckvingekant 1 ex på bentrybuske i park ca 10 kolonier av vitluddiga bladlöss

4 juli 1994: S,Vg, Hova: 21.30-21.45: bankning på ek, en, apel, lönn: endast
Scymnus auritus 1 ex hona på ek, + 15oC

25 juli 1994:S,Sö, Södertälje, Farsta, vid väg 57: Bankning på senvuxna ekar dvs små men gamla, expon., kl.19.00-19.30, ca 29oC:

Scymnus auritus, hanar, 6 exx

1 ex outfärgad (=ljusbrun) **Adalia decempunctata** av typ 2-guttata (mörk)

1 ex **Psyllobora vigintiduopunctata**

Coccinella septempuncta, 6 exx

25 aug 1994:S,S:Sö, Södertälje, Vårdinge,Visbohammar, Stjärnvik:17.15-17.45, +20oC,soligt:
Adalia decempunctata rytmönstertyp, 1 ex bankad från veg:ek+björk mm

5 aug 1996: S:Sö,Södertälje,Hölö.Lämbonäs:

3 ex **Psyllobora vigintiduopunctata**: bankning på ung ek

7 aug 1996: S:Sö,Södertälje,Hölö.Lämbonäs:

22 ex **Psyllobora vigintiduopunctata** varav 11 larver bankning på exp ung ek, 14.00 GMT, solsken

15 aug 1996:S:Sö,Södertälje, Scaniarinken:

10 ex **Psyllobora vigintiduopunctata** varav 6 larver och 4 imagines på liten ekbuske, mjöldaggig, exponerad på banvall, 15.00-15.30 GMT.

Sammanställning av Fynd av imagines på ek (grova, klena, på blad, stammar eller grenar , exponerade och skyddade...) eller i eklöv-förna:

Adalia bipunctata : 1 +2 = 2 tillfällen, totalt 3 exx

23 juli 29 juli

Adalia decempunctata : 1+1+1+1+3+1+1+2+5+1+2+30 =12 tillfällen, 49 exx

29 feb 12 juni 03 juli 08 juli 23 juli 25 juli 02 aug 02 aug 02 aug 23 aug 24 aug 30 sep

Anatis ocellata: 1 = 1 tillfälle, 1 exx

03 sep

Aphidecta oblitterata: 1+1+7 +1 = 4 tillfällen, 10 exx

03 juli 03 sep 10 sep 14 sep

Calvia quatuordecimguttata: 2+1+1 = 3 tillfällen, 4 exx

II juli 24 aug 03 sep

Chilocorus renipustulatus: 1+2 = 2 tillfällen, 3 exx

27 mars 14 sep

Coccidula rufa: 1 = 1 tillfälle, 1 ex

14 sep

Coccinella quinquepunctata: 5 = 1 tillfälle, 5 ex

23 aug

Cocinella septempunctata : 2+1+1+6+10+1+2 = 7 tillfällen, 23 exx

12 juni 23 juni 08 juli 25 juli 23 aug 24 aug 14 sept

Cynegetis impustulata: 3+1 = 2 tillfällen, 4 ex

02 aug 30 juli

Exochomus quadripustulatus: 1 = 1 tillfälle, 1 ex

28 april

Hippodamia tredecimpunctata: 1 = 1 tillfälle, 1 ex

23 aug

Paramyzia oblongoguttata: 1 = 1 tillfälle, 1 ex

02 aug

Propylea quatuordecimpunctata: 1 = 1 tillfälle, 1 ex

24 aug

Psyllobora vigintiduopunctata: 3+1+3+3+11+5+4+1+1+10+1 = 11 tillfällen, 43 exx

25 juni 25 juli 29 juli 05 aug 07 aug 08 aug 15 aug 24 aug 10 sep 14 sep 17 sep

Scymnus auritus: 1+ 6+4+1+1 = 5 tillfällen, 13 exx

03 juli 25 juli 30 juli 02 aug 15 aug

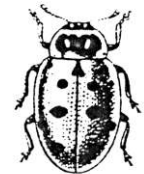
Scymnus haemorroedalis: 2 = 1 tillfälle, 1 ex
8 juni

Scymnus nigrinus: 1 = 1 tillfälle, 1 ex
12 juni

Scymnus femoralis (fd *rubromaculatus*): 3 = 1 tillfälle, 1 ex
22 maj

Scymnus silesiacus: 1 = 1 tillfälle, 1 ex
02 aug

Sospita vigintiduoguttata ab.tigrina: 1 = 1 tillfälle, 1 ex
10 feb

Sammanställning av Fynd av larver på ek (grova, kläna, på blad, stammar eller grenar, exponerade och skyddade...) eller i eklöv-förna:

08 aug 1989:Sö, Vårdinge, Klemmingen, Sjövreten: varmt, +20 grader, vindstill.
5 exx **Psyllobora vigintiduopunctata**, ca 5 larver på *mjöldaggsangripen* ung ek

07 juli 1993:Ds, Skalleruds Kyrka:30 min bankning i grova lönnar, ek, alm ask,
rosor, fläder. +15°C, mulet:

1 ex **Psyllobora vigintiduopunctata**-larv stad IV:kläcktes senare

30 juli 1993:Sö, Tullgarnsnäs:1 h bankning:

2 ex **Scymnus auritus**-larver i stadium nr IV bankad på grov solitär ek

02 aug 1993:Sö, Tullgarnsnäs:30 min bankning:

1 exx **Scymnus auritus**-larvstad IV: Förpuppad:30 juli, kläckt 15 aug.1993, på grov exp ek vid
~~Åkerby~~ 1996: S:Sö, Södertälje, Hölö, Låmbonäs:

11 exx **Psyllobora vigintiduopunctata** vid bankning på exp ung ek, 14.00 GMT, solsken

15 aug 1996:S:Sö, Södertälje, Scaniarinken:

6 exx **Psyllobora vigintiduopunctata** på liten ekbuske, mjöldaggig, exponerad på banvall,
15.00-15.30 GMT.

Sammanställning av arter (i denna rapport) som sannolikt endast tillfälligt förekommer på ek-habitat:

Adalia bipunctata: mest på lindar, äter div bladlöss tex *Brevicoryne brassicae*

Anis ocellata, emedan arten oftast påträffas på barrträd, äter tex barrlusen *Dreyfusia piceae*

Aphidecta oblitterata, emedan arten oftast påträffas på gran och tall, äter tex barrlössen *Dreyfusiana nordmanniana* och *D.piceae*

Chilocorus renipustulatus, emedan arten oftast påträffas på Al, ask, vide, Salix (enl. tex Danmarks Fauna), sköldlusätare, tex *Chionaspis salices*

Coccidula rufa, emedan arten oftast påträffas i fuktiga områden m. vass o.dyl

Coccinella quinquepunctata, enl Horion ofta påträffad på stränder, ofta sandstränder men även på torrbackar., egen observation: på div buskar, apel mm

Cynegetis impunctata: arten är enl litt. tex Horion huvudsakligen gräs-ätare (Tex *Avena elatior*)

Exochomus quadripustulatus påträffas ofta på bl a tall och gran men även lärk och fruktträd och i Sydeuropa funnen på ekarterna *Quercus ilex* (Stenek) och *Q.pubescens* (Svartek). Äter både sköldlöss och bladlöss

Hippodamia tredecimpunctata, emedan arten oftast påträffas i fuktiga områden såsom vassbälten o.dyl.

Paramyzia oblongoguttata, emedan arten oftast påträffas på barrträd

Propylea quatuordecimpunctata, emedan arten enl. Horion är "ubiquist", dvs förekommer på allehanda växter, tex fruktträd, gräsmark, trädgårdar (kål) mm

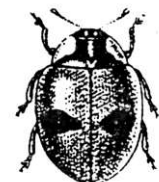
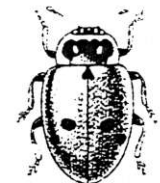
Scymnus haemorroedalis, emedan arten oftast påträffas i fuktiga al- och videsnår enl. litt.
Scymnus nigrinus, emedan arten oftast påträffas på gran och tall

Arter ofta (mer än 20 exx) påträffade i ek-habitat (i denna undersökning):

Adalia decempunctata ej bunden till ek

Coccinella septempunctata ej bunden till ek

Psyllobora vigintiduopunctata ej helt bunden till ek

Arter starkt bundna till ek enl.litteratur:

Scymnus auritus, då arten huvudsakligen lever på en Phylloxera-art (bladloppa), "Slät ekdvärgbladlus"; *Phylloxera glabra* v.Heyd. , som suger "växtsätt" på undersidan av ekblad. Påträffas mest på "svaga ekar". Eventuellt jagas även arten *Phylloxera coccinea*.

Scymnus sileciacus, då arten i Sverige uteslutande påträffats på ek. På vattenskott på grova ekar. Det är ej känt vilken bladlus/bladloppa/sköldlus/spinnkvalster denna art förtär. Möjligen samma som auritus. En annan möjlig föd-krok kan vara den lilla ekbladloppan *Trioza remota*

Arter påträffade på ek och andra lövträd eller örter enl.litteratur:

Calvia quatuordecimguttata: påträffas ofta på unga lövträd, tex ek.al, vide, björk enl.tex Horion, ej spec bunden till ek

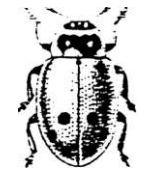
Exochomus quadripustulatus.-påträffas i Sverige oftast på gran och tall där den förtär sköldlöss. I Sydeuropa dock påträffad på lövträd, tex ask och brakved och ek-arterna *Quercus ilex* och *Q.pubescens*.

Halycia sedecimguttata :sällsynt art som påträffas i sly av ek,hassel,ask,al mm där den äter mjöldaggsvamp, tex arten *Phyllactinia suffulata*

Hyperaspis reppensis: sällsynt art som påträffats tex på ek och renfana (Danmark), värmeälskande

Nephus bipunctatus: en sällsynt värmeälskande art som påträffats på ek, vide, poppel, björk (i Danmark) och i Sydeuropa på *Quercus ilex*, bok och murgröna.

Psyllobora vigintiduopunctata: Lever på mjöldaggsvampar, tex Ekmjöldagg, *Microsphaera quercina*. En svamp som visar sig som gråaktiga fläckar och sammanhängande beläggningar på skottspetsar och blad. Svampen utvecklas under sommaren, speciellt på s.k. vattenskott och kan hämma tillväxten av skott på unga ekar. Men om nyckelpigan därför kan anses nyttig är svårt att bedöma. *Psyllobora vigintiduopunctata* är dock ej spec bunden till ek utan påträffas även enl litt på vinranka, humle, sparris, ärtor m fl grödor och enl förf tex på mjöldaggsangripen asp

Scymnus abietis: påträffad på ek vid Tullgarn av Stig Lundberg 1972. Troligen bara tillfälligt besök av arten som oftast påträffas på gran

Scymnus ater:

Sällsynt art på ek och några andra lövträd såsom lind, vide och hassel. Även sällad i mulm från murkna vide-träd. Förföljer sköldlusen *Chionaspis salicis* (enl. Palm). I Sydeuropa påträffad på *Quercus ilex* och *Q.pubescens*. Rapporter om att ater påträffats på gran är troligen felaktiga, troligtvis har då *S.nigrinus* felbestämts till *S.ater*.

Scymnus femoralis (fd *rubromaculatus*) , påträffas på tex ek och hassel , tall (Danmark) på solbelysta xerotherma miljöer (tex torrbackar), troligen ej spec bunden till ek

Scymnus limbatus

Limbatus funnen tills med *Scymnus sileciacus* av Stig Lundberg vid bankning av stamskott på grov ek vid Tullgarn 1972. *Limbatus* förekommer dock dock huvudsakligen på salix och poppel. Vidare på ljung där den jagar sköldlusen *Pseudococcus calluneti*

Vibidia duodecimguttata sällsynt art som påträffats vid skogsbryn med buskar av ek,al,asp,fågelbär mfl

Litteratur:

Coulianos, C.C. och Holmåsén, I.: *Galler*. Stockholm 1991. Interpublishing AB.

Freude,H.,Harde,KW.,Lohse,A.: *Die Käfer Mitteleuropas*, Band 7: *Clavicornia*, Krefeld 1967:227-279

Hansen, Viktor: *Danmarks Fauna: Clavicornia II*: 1955: 83-143

Hodek, Ivo: *Biology of Coccinellidae*. The Hague; Junk, Prague:Acad.Sci.1973

Horion.Adolf.: *Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer*, Band VIII:Clavicornia. Überlingen 1961 .Antiquariat Goecke&Evers.1992 (faksimil)

Quartier, A.: *Träd och Buskar i Europa*. Stockholm 1976. Bonniers förlag.

West, A.: *Fortegnelse over Danmarks Biller*. Köpenhamn 1942. P.Haase & Sons Forlag.

